

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

ΤΟΥ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

1822

ΥΠΟ

Α. ΤΕΡΑΣΣΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΙΣ ΠΑΡΑΔΟΡΟΥΣΟ

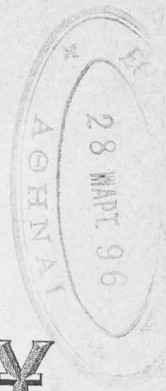
Εἴσοδος Ὀδοῦ Ὀφθαλμιατρείου ἀρ. 7

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ν. Γ. ΙΓΓΛΕΣΗ

1896

168250

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

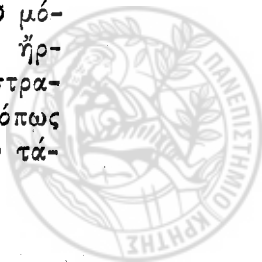
(Περίληψις αὐτῆς)

Ἡ ἱστορία τῆς μακρᾶς ταύτης πολιορκίας εἶνε τόσον μεγάλη ὥστε εἶνε δύσκολον νὰ ἐκτεθῆ λεπτομερῆς περιγραφή αὐτῆς. Διὰ τοῦτο περιορίζομεν τὴν ἀφήγησιν ἡμῶν εἰς τὰ ἀναγκαιότερα γεγονότα πρὸς ἐξήγησιν τοῦ Πανοράματος καὶ πρὸς κατανόησιν τῶν ἐν αὐτῷ ἐξελισσομένων ἐπεισοδίων.

Ἡ πόλις τοῦ Μεσολογγίου κεῖται ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου τῶν Ποντρῶν, ἐπὶ πεδιάδος ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Ἀρακύνθου. Τὰ περίξ αὐτοῦ, τὰ πρὸς Ἀνατολὰς, εἶνε ἀνοικτὰ, πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς τὸ βορειανατολικὸν μέρος ὑψοῦνται ἀμπελῶνες· πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν περιφράσσεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἄρχεται ἡ παρακειμένη ἀφήγησις, ὁ πληθυσμὸς τοῦ Μεσολογγίου ἀνήρχετο περίπου εἰς τετρακισχιλίαις ψυχάς. Τὰ φρούρια ἦσαν τειχος μετ' ἐπάλξεων, ὡς καὶ τάφρος μήκους ἑπτὰ ποδῶν καὶ βάθους τεσσάρων. Τὸ ἔλρον πυροβολικὸν δὲν ἦτο ἢ τεμάχιά τινα ἀποσυντεθειμένα.

Ἡ τοποθεσία αὕτη, μεθ' ὄλην τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀμυντικῶν μέσων, ἦτο ἡ μόνη, ἣτις ἠδύνατο νὰ παρακωλύσῃ ἀπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ τὸν Ὁμῆρ Βρυώνην, τὸν ἀρχηγὸν τῶν μωαμεθανικῶν στρατιῶν, αἰτινες ὑπερέβαινον τοὺς εἰκοσακισχιλίους ἄνδρας. Τότε ὁ Μαυροκορδάτος, ἀρχηγὸς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἐπεχείρησε ν' ἀντιστῆ. Τὴν 17 Ὀκτωβρίου 1822 εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μεσολόγγιον, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ μόνον πεντακοσίους ἄνδρας, καὶ ἀνευ ἡροτριβῆς ἤρχισε νὰ ὀχυρώνῃ τὴν πόλιν. Οἱ ὀπλαρχηγοί, οἱ στρατιῶται, αἱ γυναῖκες, τὰ παιδιά ἐργάζονται ἀδιακόπως εἰς ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν καὶ ἐκκαθάρισιν τῶν τά-

φρων, τοποθετοῦσι δὲ τὰ πυροβόλα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων τειχῶν.

Ἐνῷ οἱ ἐν Μεσολογγίῳ ἀσχολοῦνται εἰς τὰς παρασκευὰς ταύτας, ἀγγέλλεται ἡ ἀφίξις χιλίων διακοσίων πελοποννησίων, ὀδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Μαυρομιχάλη, ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης ἡ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου ἀριθμεῖ δύναμιν 1700 ἀνδρῶν.

Πρώτη ἔξοδος ἐγένετο τῇ 27 Νοεμβρίου. Ὑπῆρξεν εὐτυχῆς. Ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης καὶ ἐμψυχωθέντες ὑπὸ τοῦ πόθου ἐκδικήσεως κατὰ τῶν βαρβάρων οἱ Ἕλληνες παρηνώχλουν τὸν ἐχθρὸν ἀπαύστως, διακόπτοντες τὰς συγκοινωνίας του καὶ παρεμποδίζοντες τὰς σιτοπομπείας καὶ τὰ πολεμεφόδια. Μερὶς δὲ τις τῆς φρουρᾶς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Μαυρομιχάλη μετηνέχθη εἰς Δραγαμέστιον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἐπαναστάντος πληθυσμοῦ καὶ τελείαν ἀποκοπὴν τῆς ἐνεργείας τῶν Τούρκων.

Ἄλλὰ τότε ὁ Ὁμὲρ Βρυώνης, πληροφορηθεὶς τὴν ἀναχώρησιν ταύτην τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν καὶ θέλων νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς ἐξασθενήσεως τῆς φρουρᾶς ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔφοδον, νομίζων ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων ἐξησφάλιζεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιτυχίαν. Ἐξέλεξε τὴν νύκτα τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Δεκεμβρίου, παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐλπίζων ὅτι οἱ πολιορκούμενοι, σύνθηροισμένοι ἐν τοῖς ναοῖς, θὰ προσεβάλλοντο εὐχερέστερον*. Ὀκτακόσιοι ἐπίλεκτοι Ἄλβανοί, κομίζοντες πολυαριθμούς κλίμακας, διετάχθησαν εἰς ἔφοδον ὑπὸ τὴν εὐνοίαν τοῦ σκότους, πρὸς διαφόρους διζυθύνσεις τῶν τειχῶν. Ἄτεροι δισχίλια ἐπηκολούθησαν αὐτοὺς ἀπὸ τινος ἀποστάσεως ὅπως τοὺς ὑποβοηθήσωσι, ἐνῷ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ στρατοῦ, διηρημένοι εἰς πλείονα σώματα, διηυθύνθη

* Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐν τῷ Πανοράματι ἀναπαριστωμένου ἡρωικωτάτου ἐπεισοδίου.

πρὸς τὰ ἀντίθετα σημεῖα ὅπως διασκορπίσῃ τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων.

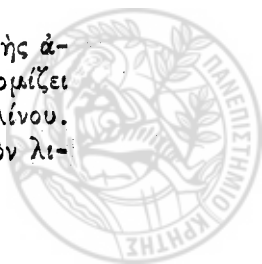
Εὐτυχῶς τὸ στρατήγημα τοῦτο ἔμαθον οἱ πολιορκούμενοι καὶ ὁ Μαυρομιχάλης καὶ ὁ Μπότσαρης ἐμάντευσαν αὐτὸ ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐχθρικῷ στρατοπέδῳ ἀνησυχίας. Κατὰ τινὰς δὲ ἀφηγήσεις ἑλλην ἀλιεύς, ὅστις ἐπώλει ἰχθεῖς εἰς τοὺς Τούρκους, ἤκουσεν αὐτοὺς συνομιλοῦντας περὶ τῶν προετοιμασιῶν πρὸς ἔφοδον. Πάντες ἔμειναν ἐν τῇ θέσει των, οἱ δὲ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἀνήγγειλαν τὰς κινήσεις τοῦ θανασίμου ἐχθροῦ.

Εὐθὺς ὡς κατὰ τὴν 6 πρωϊνὴν ὥραν οἱ ὀκτακόσιοι Ἄλβανοί, οἱ ἐκλεχθέντες διὰ τὴν διὰ κλιμάκων ἀνάβασιν, ἐπλησίασαν εἰς τὴν πόλιν εἰς ἀπόστασιν πυροβόλου, ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς γενικῆς ἀμύνης. Καὶ παρευθὺς ἤρξατο κανονοβολισμὸς φοβερὸς ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς τοῦ φρουρίου. Πολλοὶ Ἄλβανοὶ ἔφθασαν μέχρι τῶν τειχῶν, ἀλλὰ πρὶν παρέλθωσι στιγμαὶ, κατεκρημνίσθησαν νεκροί. Καὶ αἱ λοιπαὶ φάλαγγες ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην.

Καὶ ὅτε ἡ ἡὺς τῆς ἡμέρας ἐπεφάνη, καθ' ἣν ἐγενήθη ὁ Λυτρωτῆς, καὶ ἐφώτισε τὴν γῆν, ἠριθμίσθησαν 300 Τούρκοι νεκροί· ἐννέα δὲ σημαῖαι εἶχον κατακτηθῆ. Οἱ Ἕλληνες ἀπώλεσαν ὀλίγους μόνον ἀνδράς οἱ δὲ τραυματαῖαι ἦσαν περὶ τοὺς τριάκοντα».

Αὐτὸ εἶνε τὸ ἥρωικώτατον ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἑλληνικῆς Παλιγενεσίας ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν διδακτικωτάτην ὑπόθεσιν τοῦ «Πανοράματος».

Μετὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην ἀφήγησιν ὁ θεατῆς ἀνερχόμενος ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τοῦ Πανοράματος νομίζει ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος τοῦ Φραγκλίνου. Ἔχει πρὸ ἑαυτοῦ τὴν ὀροσειρὰν τῶν Πατρῶν, τὸν λι-

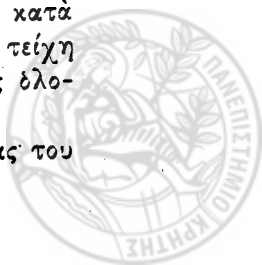

μένα και τὴν πεδιάδα, ἔνθα ἐστρατοπέδευσαν αἱ στρατιὰι τοῦ Ὁμήρ Βρυώνη, αἱ στρατιὰι, αἱ προωρισμέναι νὰ βοηθήσωσι τοὺς Ἀλθανοὺς, αἱ ὁποῖαι ὁμως προσβληθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ Μεσολόγγιον, καθ' ὀλοκληρίαν ἀπογυμνωμένοι και εἰς τὸ ἔλαιος τῶν ἐλληνικῶν πυρῶν. Ὀλίγον ἐπ' ἀριστερᾷ διαφαίνεται ἡ Βαράσσοβα, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὁποίας κεῖται τὸ κρουνέριον.

Μεταξὺ τῆς Βαρασσόβης καὶ τοῦ προμαχῶνος τὸ Φράγγηλτον, ἔνθα εὐρίσκεται ὁ θεατῆς, φαίνεται ἐν τῇ πεδιάδι τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, προστατευόμενον ὑπὸ τῶν ἀμυντικῶν ἔργων. Περαιτέρω ἐκτείνεται ὁ Ἀράκυνθος, ὑπερυψούμενος ἐκτενεστάτης πεδιάδος μετὰ πολυακρίθμων παραθαλασσίων τελεμάτων καὶ ἐλαιῶνων. Ἐκεῖ, ἐν τοῖς ἄκροις τῶν δασῶν τούτων, στρατοπεδεύωσιν τὰ τουρκικὰ στρατεύματα. Πάλιν ἐπ' ἀριστερᾷ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ εἰκόνι, ἀρχίζει πρόχωμα προσωρινὸν καὶ φράκτης κατασκευασθεὶς διὰ τὴν ἄμυναν. Παρακολουθῶν ὁ θεατῆς τὸν φράκτην τότε φθάνει εἰς τὸ μᾶλλον ἀδύνατον μέρος τοῦ προχώματος, ἐκεῖ, ἔνθα ἔν Ἀλθανικὸν σῶμα ἐπιχειρεῖ τὴν πρώτην ἔφοδον. Σταματᾷ ὁμως καὶ ἀπωθεῖται ὑπὸ μιᾶς μόνον ὀρακὸς Ἑλλήνων, βοηθουμένων ὑπὸ τῶν γενναίων Μεσολογγιτῶν καὶ τῶν γυναικῶν των. Μακρὰν εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀνακαλύπτετε τὸν τουρκικὸν στόλον καὶ σῶμα ἵππικοῦ ἐρχόμενον εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ὑπὸ τῶν Ἀλθανῶν ἐπιθέσεως.

Ἐπειτα βλέπετε τὴν πολίχνην τοῦ Μεσολογγίου μὲ τὰς κατεστραμέναις οἰκίας του ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός, βλέπετε προσέτι τὸ ὠχυρωμένον περιτεῖχημα, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκετε συνηθροισμένον μέρος τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν κατοίκων, μαχομένων λυσσῶδῶς κατὰ τῆς κυρίας ἐφόδου, προσβαλλόντων τὸν ὑπὸ τὰ τείχη τουρκικὸν στρατὸν καὶ ἀναγκαζόντων αὐτὸν εἰς ὀλοσχερῆ κατατρόπωσιν.

Πᾶς Ἕλληνας, αἰσθανόμενος ὅτι εἰς τὰς φλέβας του

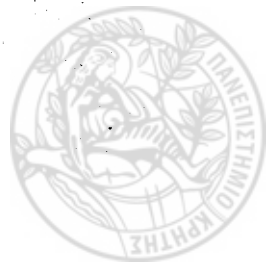
ρέει ἀληθές ἑλληνικὸν αἷμα, πρέπει νὰ ἰδῆ ἐν τῷ Πανοράματι, τῷ κατὰ πρώτην φοράν διὰ πολλῶν θυσιῶν ἰδρυθέντι ἐν Ἑλλάδι, τὰς πατριωτικωτάτας καὶ ἡρωικωτάτας σκηνὰς τοῦ Μεσολογγίου. Μονον ὅταν ἰδῆ τὰς σκηνὰς ταύτας θὰ κατανοήσῃ ἐναργῶς ὅπόση ἦτο ἡ γενναιότης τῶν πατέρων καὶ πῶς ἐκ τῆς τέφρας κατορθώθη ἡ *Ἑλληνικὴ Παλιγγενεσία*.

Οὔτε ἡ ἱστορία, οὔτε οἰαδήποτε εὐγλωττία, δύναται νὰ διδάξῃ καὶ ἐνθουσιάσῃ καὶ φρονηματίσῃ ὅσον ἡ ἐν τῷ «Ἐθνικῷ Πανοράματι» ζωηροτάτη καὶ ὅλως πραγματικὴ ἀναπαράστασις τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1822.

ΤΙΜΑΙ

Εἴσοδος δραχ. **1.10** καὶ λεπτὰ **60** διὰ τοὺς ὑπαξιωματικούς, στρατιώτας καὶ παιῖδας κάτω τῶν 12 ἐτῶν.

Ἡ Εἴσοδος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανοράματος εἶναι ὁδὸς Ὀφθαλμιατρείου παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ ὄχι εἰς τὸ Θέατρον Τσόχα.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΕΝΑΡΕΙΣ ΤΩΝ

Διοραμάτων

